

Die spiritualiteit had te maken met een ‘bron’-ervaring van de stichter van de spirituele beweging. Een bron-ervaring is een fundamentele ervaring die ingrijpend belangrijk is voor die persoon. Zij of hij voelt zich in een specifieke situatie (door God, het goddelijke, de bron) geraakt. Vervolgens vindt er een omvorming plaats in dat leven.

Mensen wilden die persoon navolgen en zo ontstond een beweging. Dan zie je dat dat nooit zo maar een losse beweging is. In die beweging worden waarden geformuleerd. En doelstellingen. Die zijn alle georiënteerd op de bronervaring van de eerste vrouw of man. In de kloosterbewegingen zie je dat de een gericht is op de missie, een ander op ziekenzorg, weer een ander op onderwijs, de verering van Maria, of meer op de navolging van Jezus.

Een spirituele beweging is volgens een wetenschappelijke onderzoeker:

Een organisch geheel waarin geen van de elementen kan ontbreken, die onmisbaar zijn voor de geestelijke vooruitgang. Iedere school van spiritualiteit vormt een geheel, waarin men geen enkel belangrijk element kan wegdrukken, verplaatsen of veranderen zonder de stabiliteit van het geheel en zijn heiligende werkzaamheid in gevaar te brengen. De delen zijn niet zomaar simpel onderling verwisselbaar met die van een andere spirituele school.

Wat leren we hier uit:

- 1) het gaat in een spirituele beweging om **geestelijke vooruitgang**
- 2) een spirituele beweging is een **organisch geheel**
- 3) **geen van de onderdelen kan ontbreken** (voorbeeld: gebed overslaan)
- 4) de delen zijn niet **onderling verwisselbaar** (voorbeeld: vasten op een vaste tijd en niet wanneer het iemand uitkomt)

Kenmerkend voor deze spirituele bewegingen is: geestelijke groei, om de gemeenschap vol te houden, om je doelstellingen te bereiken, is er een ordering nodig die je serieus moet nemen.

Ordering en uithoudingsvermogen en trouw, lijken woorden/waarden die samenhangen met spiritualiteit.

Hedendaags

Nu naar onze tijd. Kloosterbewegingen zijn - zegt men - niet meer van deze tijd. Op die uitspraak kunnen we nu niet ingaan.

We zagen dat de lekenspiritualiteit, die ook om ordering vroeg: het gezin vooral waarin men werd opgevoed, de school en andere gemeenschappen, in onze tijd minder sterk is. De ordering is minder sterk aanwezig in relatie bijvoorbeeld met school en andere verbanden waar die spiritualiteit ook wordt gevoeld.

We zagen in de tegenbewegingen dat deze gericht zijn tegen de leer van kerken, tegen bepaalde politieke bewegingen, tegen bestaande ‘grote verhalen’ waardoor onze samenleving tot voor kort geordend was.

Een voorbeeld: spiritualiteit is voor de gelovige die niet bij een kloosterbeweging was aangesloten, ook buiten de katholieke kerk, bijvoorbeeld binnen het protestantisme, te vinden in de liturgische traditie van de zondagse kerkgang. Daar in de zondagse kerkdienst is/was voor velen de ordering te vinden waar de spiritualiteit van de gelovige werd gevoeld en onderhouden.

De vragen voor ons, mensen van deze tijd, die vaak zo teruggeworpen zijn op zichzelf, zijn:

- aan welke bron is mijn spiritualiteit ontsprongen?
- of kan deze ontspringen?
- welke spiritualiteit past bij mij?
- welke vorm kan ik vinden om mijn spiritualiteit te doen groeien?
- is het mogelijk om in mijn eentje mijn spiritualiteit te onderhouden?
- hoe houd ik de ordening vol?

Uit een boek over het leven van de abdis Hildegard von Bingen (1098-1179) heb ik een aantal aanwijzingen overgenomen waaraan wij, die misschien de steun van een spirituele beweging moeten missen, iets kunnen hebben.

De schrijver Louis Rebcke voert het woord heiligheid in. Een in onbruik geraakt woord, maar ik neem het hier toch over.

- Om iets van die middeleeuwse heiligen en waar kloosterlingen door geboeid waren, te begrijpen is het al genoeg om je blik te richten op de bodem van het eigen bewustzijn. Daar kun je ontdekken wat die heiligen heeft bewogen.
- Echte heiligheid, waar spiritualiteit uit voortkomt, betekent het opdragen van de buitenwereld en het eigen innerlijk aan het hogere, of hoe je dat hogere maar noemen wilt. Geen ding mag hiervan uitgezonderd blijven.

Van Benedictus en van Teresa van Avila leren we dat een soepbord of een kookpot zelfs geheiligde voorwerpen zijn. Het behoort tot het geschapene.

Dat is een eerste stap naar de ordening: wie zo omgaat met de dingen rondom zich, merkt dat deze

- boven zichzelf uit groeien en een eigen verhouding krijgen tot het goddelijke. De dingen worden een ladder waarlangs de zoekende mens opklimt naar het goddelijke. Door zo zijn of haar omgeving te ervaren laat men het benauwde 'ik' voor wat het is. Men verlegt de blik naar een wijder perspectief. Heiliging betekent het aanwakkeren van de goddelijke vlam die latent in ieders hart aanwezig is, door middel van verwondering en eerbied voor de dingen.

Heiliging en heiligheid kan men het meest vinden in onbaatzuchtige liefde voor mensen en dingen.

Wat is daarvoor nodig? Niet het toepassen van uitsluitend strenge discipline. Evenmin door 'spontaan' ongereflekteerd handelen. Ook niet door kunstmatige, al dan niet met geheimzinnige middelen verkregen zogenaamde verlichting.

Verlichting, zegt Rebcke, hangt af van een aantal factoren. En in die factoren zie ik een vorm van ordening waaraan wij als enkelingen, die het moeten doen zonder de steun van een grote spirituele beweging, veel kunnen hebben.

het bezitten van inzicht in de eigen menselijke ziel.

Niet voorbehouden aan christenen. Heiligheid is universeel en van alle tijden. Dit inzicht kan juist in combinatie met het moderne mens- en wereldbeeld leiden tot een nieuwe kijk op wat de mens nu eigenlijk is.

de manier waarop iemand haar/zijn leven inricht.

Rebcke noemt bewust beleefde inspanning en studie, en allerlei andere vormen, zoals vroeger gehoorzaamheid, armoede, liefde.

Belangrijk om zelf te zoeken: welke vorm hoort bij mij?

liefde als centraal punt van de heiliging; hij noemt hier ook het woord devotie (verwijzen naar vorige keer in tegenbeweging): het zich openstellen voor en overgeven aan het ritueel. Gebed, maar ook een kaars aansteken, samen eten. Het alledaagse. Waarom? Belangrijkste doel: zich los maken van de sleur. Het alledaagse heiligen. Zodat het niet banaal wordt. Als je het hart opheft, geef je de liefde in het eigen hart een kans.

Ik sluit af met een inzicht van Hildegard von Bingen over wat de levensweg is van de mens. En hoe je, als je dat hoort, eigenlijk als vanzelf in die heiliging, die spiritualiteit bent opgenomen. Je kunt je er eenvoudig niet aan onttrekken als je over de woorden van deze geheiligde vrouw nadenkt.

Hildegard von Bingen zegt:

'De geschiedenis van de mensheid heeft niet alleen historische betekenis. Zij ontleent haar betekenis aan de daaruit voortvloeiende gedragingen van de mens tegenover zijn God...'

En dat, die gedragingen van de mens tegenover zijn God - of welke energie daarvoor wilt invullen -, heeft, volgens mij, alles te maken met onze eigen persoonlijke spiritualiteit.